روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران ■ صاحب امتیاز: سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران ■ مدیر مسئول: مهدی گیوه‌کی

شنبه ۳۰ مهر ۱۴۰۱ | ۲۵ ربیع‌الاول ۱۴۴۴ | ۲۰ صفحه | سال بیست‌وسوم - شماره ۶۳۳۵ | Saturday - Oct 22 , 2022

■ تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدیر، شماره ۱۲۹ ■ تلفن: ۰۲۱-۲۳۰۰۴۰۰۰
■ دورنگار تحریریه: ۲۳۰۰۴۴۳۳ ■ سازمان توزیع: ۶۱۹۳۳۱۱۵ ■ کدپستی: ۱۹۱۱۶۱۸۴۱۳
■ امور مشترکین: ۶۱۹۳۳۱۱۵ ■ سازمان آگهی‌ها: ۴۹۱۰۵۰۰۰ ■ شماره پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰
■ تلفن گویا: ۲۳۰۰۴۴۴۴ ■ چاپ: چاپخانه روزنامه جام جم
■ شاپا: ISSN1735-3637 ■ پایگاه اطلاع‌رسانی روزنامه: www.jamejamdaily.ir
■ پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

امروز در تاریخ

- سالمرگ ساموئل خاچیکیان، کارگردان/ ۱۳۸۰
- سالمرگ فریدون گله، کارگردان/ ۱۳۸۴
- آغاز عملیات عاشورا ۴، در هورالهویزه/ ۱۳۶۴
- زادروز آرسن ونگر، مربی فوتبال/ ۱۹۴۹

واحه

حریم عشق را درگه بسی بالاتر از عقل است
کسی آن آستان بوسد که جان در آستین دارد
حافظ

اوقات شرعی

اذان ظهر: ۱۱:۴۹	غروب آفتاب: ۱۷:۲۰
اذان مغرب: ۱۷:۳۹	نیمه‌شب شرعی: ۲۳:۰۷
اذان صبح (فردا): ۴:۵۴	طلوع خورشید (فردا): ۶:۱۸

پیشخوان

انسان بی‌نقص

پیشرفت‌های اخیر علم ژنتیک درمان بسیاری از بیماری‌ها را میسر ساخته و امیدواری‌هایی را برای درمان بسیاری از بیماری‌های بی‌درمان ایجاد کرده است. از سوی دیگر، این پیشرفت‌ها دخالت انسان را در قلمروهایی میسر ساخته که تاکنون از دسترس او خارج بوده است؛ قلمروهای وسیعی که از تولید نوزادان آزمایشگاهی، درمان ناباروری، دستکاری‌های ژنتیک برای تقویت حافظه و عضلات گرفته تا انتخاب جنسیت و ویژگی‌های جسمی و ذهنی نوزادان و تاریخته‌سازی حیوانات و حتی انسان‌ها را در بر می‌گیرد. انسان از نظر اخلاقی تا چه حد می‌تواند در این گستره پیش برود؟ آیا برنامه‌ریزی کودکان پیش از تولد و حتی پس از تولد اشکال اخلاقی ندارد؟ آیا می‌توانیم با چنین دخالت‌هایی مسیر زندگی آینده آنها را تعیین کنیم و به جای آنها تصمیم بگیریم؟ آیا استفاده از ژن‌درمانی باید به درمان بیماری‌ها محدود باشد یا می‌توان از آن برای بهبود ویژگی‌های جسمی و ذهنی در افراد سالم نیز استفاده کرد؟ تکلیف جنین‌های اضافی که در آزمایشگاه‌های باروری تولید می‌شوند چیست؟ اکثر افراد به این پرسش‌ها بر اساس باورهای خود پاسخ می‌دهند. ولی تا چه حد می‌توان این پاسخ‌ها را بر اصول اخلاقی مبتنی ساخت؟ مایکل سندل در کتاب «انسان بی‌نقص» که توسط نشر نو منتشر شده، می‌کوشد مبنایی برای پاسخگویی به چنین پرسش‌هایی ارائه داده و توضیح دهد که چرا مهندسی ژنتیک و پیشرفت‌های شگفت‌انگیز آن چنین دغدغه‌هایی را برانگیخته است.

واژگونی خانوادگی!

بی‌توجهی به شکاف‌های نسلی چه پیامدهایی بر جامعه دارد؟

در رابطه با شکاف نسلی بارها و بارها صحبت شده و جامعه‌پژوهان بسیاری در سال‌های گذشته از هنجارهای بین نسلی گفته و هشدار داده‌اند. این که هنجارهای یک نسل با نسل‌های دیگر تفاوت‌های آشکاری دارد یا این که با زبان نسل‌های گذشته نمی‌توان به چالش‌های نسل‌های بعد پاسخ گفت. این شکاف‌های نسلی اما پیامدهای مهم دیگری هم دارد و اولین چالش این نکته در میان خانواده‌ها بروز می‌کند.

شکاف نسلی مفهومی بسیار گسترده و پیچیده است که محدوده تحلیل و بررسی آن شامل اختلاف‌های روانی، اجتماعی و فرهنگی از یک طرف و تفاوت در بینش و آگاهی، اعتقادها، پندارها، انتظارها، جهت‌گیری‌های ارزشی و الگوهای رفتاری میان دو یا چند نسل از طرف دیگر است که این امور را به طور همزمان در یک جامعه مورد بررسی و کاوش قرار می‌دهد. از گذشته تا به امروز هم این موضوع از سوی بیشتر جامعه‌شناسان، روان‌شناسان، روان‌شناسان اجتماعی، مردم‌شناسان فرهنگی و صاحبان اندیشه‌های سیاسی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در صورتی که انتقال فرهنگ و ارزش‌ها با مشکل مواجه شود یکی از پیامدهای آن، شکل‌گیری پدیده تلخ اجتماعی شکاف ارزشی درون خانواده و بین نسل‌ها خواهد بود. اما این شکاف نسلی با خانواده و جامعه چه می‌کند؟

زینب مینقی‌اقدم، جامعه‌شناس در پژوهشی خواندنی با عنوان رابطه شکاف نسلی با آسیب‌های اجتماعی در نوجوانان شهر تهران به این موضوع پرداخته است و تا حدودی پی پاسخ به همین پرسش رفته است. شکاف نسل‌ها، جامعه را از تکاپو و اشتیاق نسل‌های جوان و تازه‌نفس محروم کرده و عرصه را بر خلاقیت و نوآوری تنگ می‌کند.

جامعه را از تبدیل شدن به یک پیکر واحد بازمی‌دارد و انسجام سازنده آن را برهم می‌زند. تجربه‌های پرسابقه و مهارت‌های ارزشمند رفتاری و عملکردی نسل‌های زنجیروار را عقیم می‌گذارد و راه‌های پیشرفت را مسدود می‌کند. فضای اعتماد را از بین می‌برد و منافع فرد را بر مصالح جمعی مقدم جلوه می‌دهد.

همچنین شکاف نسل‌ها در میان اعضای خانواده، اختلاف و پرخاشگری به وجود می‌آورد و بحران‌های بیرونی را به محیط امن و آرام خانواده می‌کشاند. بر عصبیت اجتماعی می‌افزاید و موضعگیری افراد و گروه‌های سنی علیه یکدیگر را در عرصه‌های مختلف موجب می‌شود. پیوندهای عاطفی را که لازمه حیات اجتماعی انسان است به تدریج ضعیف می‌کند و بیگانگی افراد یک خانواده، فامیل، محله و شهر را با یکدیگر رقم می‌زند. به طور کلی می‌توان گفت شکاف نسل‌ها بحرانی است که بحران می‌آفریند و بروز آسیب‌های اجتماعی را سرعت بخشیده و تسهیل می‌کند. رد آسیب‌های نسلی در این میانه را می‌توان در آمارهای موجود هم به چشم دید.

برخی مسئولان بر این باورند ۶۵ درصد کودکان بزهکار، از خانواده‌های نابسامان، ازهم‌پاشیده و طلاق گرفته برخاسته‌اند. طبق آمار سازمان پزشکی قانونی، شایع‌ترین علل مرگ‌ومیر جوانان و نوجوانان زیر ۲۵ سال در ایران، در مرتبه اول، تصادفات رانندگی و سپس مسمومیت‌های ناشی از الکل و مواد مخدر بوده است. شهر تهران نیز به عنوان یکی از کلانشهرهای ایران، از این امر جدا نیست و نتایج برخی مطالعات در این شهر نشان می‌دهد میانگین بزهکاری با مؤلفه‌های وندالیسم، خشونت، سرقت و تقلب، استعمال مواد مخدر، الکل و کجروی‌های فرهنگی ۴۵ درصد است. البته وجود شکاف نسلی در جوامع یک امر غیرعادی محسوب نمی‌شود. مهم این است که چگونه از طریق راهبردها و سیاستگذاری‌های مناسب این شکاف‌ها و ازهم‌گسیختگی‌ها را بتوان آشتی داد و مدیریت کرد. عدم مدیریت شکاف بین نسل‌ها از یک سو زنگ خطری است برای فروپاشی نظام خانواده که در آیین اسلام و فرهنگ ایرانیان از جایگاه خاصی برخوردار است و از سویی دیگر این شکاف همراه با بروز آسیب‌های اجتماعی یکی از موانع اصلی توسعه اجتماعی ایران خواهد بود.

شکاف نسلی، درک و فهم والدین و نوجوانان را از هم کم می‌کند و اختلاف‌ها بین آنان را دامن می‌زند. از طرف دیگر این شرایط سبب افزایش احساس تنهایی، انزوا، افسردگی، بزهکاری و انحراف‌های اجتماعی نوجوانان می‌شود و آنان را دچار انواع مسائل و مشکلات فرهنگی و اجتماعی می‌کند. بر اساس محاسبه‌های آماری انجام شده و یافته‌های به دست آمده، با توجه به تاثیر انکارناپذیر شکاف نسلی بر وقوع رفتار بزهکارانه، می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که افراد زمانی که در رسیدن به اهداف و آرزوهای خود احساس محرومیت و ناکامی می‌کنند، در چنین وضعیتی، برای تامین نیازهای روانی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی خود مرتکب رفتارهایی می‌شوند که از سوی جامعه مناسب تلقی نمی‌شود.

حکمت

امام علی (ع)

با نیکی کردن دل‌ها تصرف می‌شود.

غررالحکم

دو پهلوی

ناموس پرستی رضاخان!

روایت‌های شفاهی بسیاری درباره اسطوره‌سازی از خاندان پهلوی وجود دارد، روایت‌هایی که هیچ استناد تاریخی در رابطه با آن وجود ندارد. در این ستون قرار است نگاهی به برخی از این روایت‌ها با ارجاع به منابع موجود رسمی بپردازیم.

شایعه: «زمانی رضاشاه به ترکیه رفت و آتاتورک، رهبر ترک‌ها برای پذیرایی از شاه ایران سنگ تمام گذاشت ... شب دختر زیبایی را به بستر رضا شاه فرستاد تا شب پیش او باشد ... اما رضا شاه او را بیرون فرستاد ... همه تعجب کردند ... گفتن چرا دختر به این زیبایی را رد کردی؟ رضاشاه گفت: «شما چه فکری می‌کنین؟ اگه روزی آتاتورک اومد ایران، من دختر کی رو بفرسم پیشش! همه دخترای ایران ناموس منند...!»

پاسخ: اولا این ماجرا در هیچ منبع معتبری یافت نشد. ثانیا رضاخان چگونه زنان و دختران ایرانی را ناموس خود می‌دانست در حالی که دستور داد به زور چادر از سرشان بکشند و بارها به نوامیس این کشور به بهانه اجرای قانون کشف حجاب تعدی کنند؟! و چگونه به خود اجازه داد چادر را به عنوان پوشش زنان بدکاره در جامعه معرفی کنند؛ آن هم در کشوری مسلمان و پایبند ارزش‌های دینی و اخلاقی. ضمنا در بی‌غیرتی و فساد اخلاق رضاخان همین بس که قانون کشف حجاب زنان را با عریان کردن همسر و دختران خود آغاز و اعلام کرد! او این اقدام را روز ۱۷ دی ۱۳۱۴ در جشن فارغ‌التحصیلی دانشسرای مقدماتی دختران در تهران انجام داد. و در پایان این داستان ساختگی باید گفت اگر رضاخان چنان غیرتی که ادعا شده داشته، به جای تصور معاوضه نوامیس وطن(!) در همان آغاز آن دختر مظلوم را نیز ناموسی از نوامیس مسلمین فرض می‌کرد و برای او نیز چنین نمی‌پسندید، ولو این‌که مجبور به مقابله به مثل نباشد!

کیوآرکد را اسکن کنید

نکته روز

برق خورهای خانگی

یکی از بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان برق کشور کولرها هستند. در همین راستا قرار شده کولرهای پرمصرف از رده خارج شود و همین موضوع پیش‌بینی کاهش مصرف ۲/۵ میلیارد کیلووات ساعت انرژی را به دنبال دارد. سیستم‌های سرمایشی اسپلیت و داکت اسپلیت و به صورت کلی کولرهای گازی نسبت به کولرهای آبی میزان مصرف به مراتب بالاتری دارند و به همین دلیل می‌توانند هزینه برق مصرفی محیط‌های اداری و مسکونی را به شدت افزایش دهند. مصطفی رجبی مشهدی، سخنگوی صنعت برق می‌گوید ۸۵ درصد مشترکان در تهران از کولر آبی استفاده می‌کنند؛ درصدی که می‌تواند یکی از دلایل بالای مصرف برق در پایتخت باشد. اما سوال این است که خیلی از خانواده‌ها هم از میزان مصرف برق این وسایل آگاهی چندانی ندارند.

میزان مصرف حدودی ماهانه وسایل برقی

سرمایش مرکزی	۵۰۰۰ وات	ماشین لباسشویی	۲۵۰۰ وات
ماشین ظرفشویی	۲۰۰۰ وات	کولرگازی	۲۴۰۰ وات
اتوبخار	۱۸۰۰ وات	اتو	۱۱۰۰ وات
سماور برقی	۱۰۰۰ وات	پلوپز	۸۰۰ وات
مایکروفر	۹۰۰ وات	کولرآبی	۶۰۰ وات
چرخ‌گوشت	۵۰۰ وات	غذاساز	۵۰۰ وات
یخچال	۴۵۰ وات	کامپیوتر شخصی	۲۵۰ وات

پرسه

چه خبر از جشنواره فیلم کوتاه

پردیس سینمایی ملت این روزها پر از هیاهوست. جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران در جریان است و بر خلاف همه آن شایعات و حواشی در تحریم این جشنواره، ازدحام و هیاهوی پردیس سینمایی ملت نشان می‌دهد تحریم‌ها راه به جایی نبرده و آنها که دل در گرو هنر هفتم دارند، حالا در راهروهای این پردیس پی فیلم‌های نشان‌کرده و نشست‌ها و کارگاه‌های برگزارشده در حاشیه این جشنواره می‌گردند. این جشنواره که پیشینه روشنی هم در ایران دارد و خاستگاه بسیاری از سینماگران مشهور ایرانی بوده است، همچنان می‌تواند به عنوان یک فرصت برای اهالی سینمای جوان باشد و بر کسی پوشیده نیست آینده سینمای ایران از دل این جشنواره بیرون خواهد آمد.

کیوآرکد را اسکن کنید

کشف تاریخ از دل موصل

باستان‌شناسان در شمال عراق به یک کشف هیجان‌انگیز دست یافته‌اند. آنها نقاشی‌های دیواری آشوری را با کنده‌کاری‌های صخره‌ای زیبا با قدمت حدود ۲۷۰۰ سال از زیر خاک بیرون آورده‌اند. عراق، خانه برخی از قدیمی‌ترین شهرهای جهان از جمله بابل است. اما سال‌ها جنگ و آشوب شاهد غارت و تخریب بسیاری از اماکن باستانی به دست تکفیری‌ها و به دلیل برخی اقدامات نظامی بوده است. هشت نقش برجسته مرمری صحنه‌های حکاکی‌شده با ظرافتی از جنگ، تاکستان‌ها و درختان خرما را نشان می‌دهد. شورای آثار باستانی و میراث عراق در بیانیه‌ای که توسط خبرگزاری فرانسه مشاهده شد، گفت که تاریخچه این آثار باستانی به سناخریب، پادشاه آشوری بازمی‌گردد که از ۷۰۵ تا ۶۸۱ قبل از میلاد بر شهر باستانی نینوا حکومت می‌کرد. پادشاه سناخریب در شهر نینوا، پایتخت امپراتوری آشور، کاخی با ویژگی‌های متمایز را ساخت. برای مثال، نقاشی‌های دیواری کشف‌شده، سربازی را که آماده پرتاب تیر می‌شود و همچنین درختان و گیاهانی مانند نخل را به تصویر می‌کشند که با جزئیات دقیق حکاکی شده‌اند.

کیوآرکد را اسکن کنید

نگاه

قدم‌زدن در فیلم‌ها

شهرک سینمایی غزالی یکی از مهجورترین جاذبه‌های نوین گردشگری پایتخت است. قدم‌زدن در لوکیشن بسیاری از فیلم‌ها و سریال‌های خاطره‌انگیز به تنهایی می‌تواند دلیلی مهم بر یک فراغت چندساعته باشد. اما این شهرک کمتر مورد توجه شهروندان پایتخت‌نشین قرار گرفته تا آنجا که حتی خبرهایی از تخریب و فرسودگی آن هم به گوش می‌رسید. هر چند قاب «چاوش هماوندی» از این جاذبه چشم‌نواز هم متاثر از کاربری اصلی آن، کمی سینمایی از آب درآمده و البته به چشم‌نوازی بصری این قاب کمک کرده است.

چهارراه

نگاهی به برخی فیلم‌های بزرگی که در گیشه شکست خوردند

بزرگان شکست‌خورده

فروش گیشه برای آنها که به سینما جدی‌تر نگاه می‌کنند، یک فریب بزرگ است. این که فیلمی در گیشه شکست بخورد به باور عام نشان از کیفیت پایین آن اثر است ولی بسیار فیلم‌هایی بوده‌اند که حتی جزو آثار ماندگار سینمایی جهان هستند اما نتوانسته‌اند به مقدار هزینه خود فروش کنند.

در فهرست این آثار گاه فیلم‌هایی به چشم می‌خورد که به نوعی برای اهالی سینما فیلم «کالت» شده‌اند اما در زمانه اکران آنها تماشاگران استقبال بسیار کمی از آن کرده‌اند. مارتین اسکورسیزی اخیرا در جریان جشنواره فیلم نیویورک دغدغه و تمرکز کنونی صنعت سینما بر آمار ارقام و فروش در گیشه را توهین‌آمیز خواند و سینمای کنونی را نه لزوما از جنبه تجاری بلکه از نگاه هنری نیز بی‌ارزش و تحقیرشده توصیف کرد.

بسیاری از نام‌هایی که امروزه در سینما مورد احترام قرار می‌گیرند مانند مارتین اسکورسیزی، دنی ویلنوو، کوئنتین تارانتینو، دارن آرونوفسکی، جیم جارموش، برادران کوئن و پل توماس اندرسن نتوانسته‌اند از شکست گیشه‌ای در امان بمانند.

طی این سال‌هایی که سینما متولد شده بعضی از بهترین فیلم‌های کارگردانان بزرگ و خیلی از فیلم‌های خوب نتوانسته‌اند در گیشه به سوددهی مناسبی برسند. گیشه می‌تواند مکان بی‌رحمی باشد و با شکست مواجه شدن در آن فقط مخصوص فیلم‌های بد با نقدهای ضعیف نیست.

رستگاری از شاوشنگ

داستان اکران رستگاری در شاوشنگ داستانی از تناقض است. اقتباس دارابونت از رمان استفن کینگ به‌طور متحدالقول به‌عنوان یکی از بهترین فیلم‌های تاریخ سینما شناخته می‌شود اما در زمان اکران در تمام زمینه‌ها با شکست مواجه شده است. فیلم حتی یک اسکار هم نبرد؛ چراکه در نبردی سخت آنها را به فارست گامپ و داستان عامه‌پسند واگذار کرد. در گیشه هم نتایج کسب‌شده به همین اندازه غیرمنتظره بود. فیلمی که با هزینه ۲۵ میلیون دلاری ساخته شده بود، به فروش داخلی کمی بیش از ۲۸ میلیون دلار رسید.

سلطان کمدی

مارتین اسکورسیزی با شکست‌های گیشه‌ای بیگانه نیست اما این مورد بیش از همه او را ناراحت کرد. «سلطان کمدی» یکی از بهترین مطالعات شخصیتی این کارگردان مولف است که می‌توان آن را در کنار شخصیت‌های اصلی راننده تاکسی و گاو خشمگین قرار داد. با وجود حضور ستاره‌هایی مانند رابرت دنیرو و جری لوئیس، سلطان کمدی که با بودجه ۱۹ میلیون دلاری ساخته شده بود، در گیشه به فروش ۲/۵ میلیون دلاری رسید. چندین دهه بعد فیلمی شبیه سلطان کمدی به نام جوکر توانست بیش از یک میلیارد دلار بفروشد! گاهی در سینما اگر فیلم شما یک شخصیت کمیک‌بوکی درون خود جای دهد، نمی‌توان هیچ مرزی برای آن متصور شد.

باشگاه مشتزنی

باشگاه مشتزنی، به عقیده بسیاری، بهترین فیلم کارنامه حرفه‌ای دیوید فینچر است، اما هنگام اکران، مخاطبان چنین فکری درباره آن نمی‌کردند. فینچر به‌دنبال چگونگی تبلیغات فیلم، وارد درگیری‌های گسترده‌ای با استودیوی فاکس قرن بیستم شد. او اعتقاد داشت که در تبلیغات باید از فیلم به عنوان یک فیلم روانشناختی یاد شود، اما استودیو در تبلیغات خود از باشگاه مشتزنی به عنوان فیلمی اکشن با ستاره‌های بزرگ یاد کرد . تبلیغات درست عمل نکرد و تبدیل به یک شکست تجاری شد. باشگاه مشتزنی با فروش ابتدایی ۱۱ میلیون دلار آغاز کرد و در نهایت توانست در گیشه آمریکا ۳۷ میلیون دلار بفروشد و این در حالی است که بودجه فیلم ۶۵ میلیون دلار بود.

لبوفسکی بزرگ

برخلاف زمان حال، وقتی که لبوفسکی بزرگ سال ۱۹۹۸ اکران شد، شبیه به فیلمی کلاسیک نبود. خیلی از منتقدان وجه طنز فیلم را درک نکردند و حتی خود برادران کوئن از اثر نهایی خود راضی نبودند. فروش داخلی فیلم تنها ۱۸ میلیون دلار بود، رقمی که به سختی توانست از هزینه ساخت فیلم که ۱۵ میلیون دلار بود فراتر برود. گذر سال‌ها اما این فیلم را تبدیل به یکی از پرطرفدارترین فیلم‌های تاریخ سینما کرد. تماشای این همه آدم که در جشن‌های مختلف خودشان را شبیه شخصیت‌های این فیلم کرده یا دیالوگ‌های آنها را تکرار می‌کنند، شاید باعث آرامش اعصاب درهم‌ریخته تهیه‌کنندگان این فیلم شود.

